

Zazvonil. Služka otevřela, a spatřivši častého hosta rodiny Štorkanových, důvěrného, téměř bratrského přítele slečny Marie, řekla:

„Není nikdo doma, krom slečny – a ta má návštěvu...“

„Vždyť jsem to jen já,“ odpověděl familiérně, „a jsem-li už zde...“

Zaklepal a v pokoji nastalo ono nápadné, náhlé a hluché utišení, jaké se usídluje, přerušili se trapný rozhovor. A když vstoupil, našel krom Marie mladého muže, nervózně povstavšího z pohovky a pohlížejícího naň očima, v nichž hárala vůle překonati mocné dojetí. – Byl to Mariin ženich, mladý bankovní prokurista.

Štorkanovi vrátili se před několika dny z letního bytu, kde se Marie s doktorem Synkem seznámila. Po stycích sotva čtyřnedělních svolila státi se Synkovou nevěstou.

Mariin přítel dr. Synka dosud neznal. Spatřiv jej nyní, nechápal jejího rozhodnutí. Malé, těsně sevřené rty mluvily sice o veliké pracovní a myšlenkové energii a tvar čela představu tu výrazně podporoval. Zato však oči, jejichž výraz jako by nepřetržitě probíhal celou stupnicí od pichlavé zkoumavosti až do extatického rozhoření, svědčily o povaze výbušné, o citech náhlých, prudkých a neovládatelných, o vášni trhající nejpevnější předsevzetí a řítící se hluše, nadarmo a slepě. Na první pohled jevil se člověkem rozpolceným v protivy mučivě příkré, v jediného člověka sotva směstnatelné.

Mariina bystrá znalost lidí jistě nepřehlédla rozeklanosti Synkovy bytosti, a jestliže bylo něco, proč neměla smyslu, ba naopak co stíhala pohrdáním skutečně upřímným, pak byla to právě „neucelenost charakteru“. Spíše bylo možno míti za to, že se dá ošáliti plochostí duše i rozumu, nežli že podlehne dobrodružnosti, buďsi jakákoliv.

Způsob, jakým Marie šla vstříc novému návštěvníku, vyvracel každou pochybnost o tom, co beztak vrchovatě napovědělo podivné utišení, když bylo zaklepano, a nervózní, rozvrácený postoj dr. Synka: mezi snoubenci byla těžká neshoda. Pohybem, jaký u ní znali pouze ve velmi vzácných případech afektu, přihlazovala si vlasy; kdežto úsměv, jímž vítala a který šel jaksí mimo, ačkoli hleděla do očí, úsměv křivý a přes veškeru radost ze shledání se starým přítelem jakoby zoufalý či provinilý, svědčil o situaci propadlé v beznaděj.

Vše to uvědomil si tehdy Vít ovšem jen zmateně a fragmentárně; jasně chápal pouze, že se přihodilo cosi velmi vážného a že by nebylo nic pochybenějšího než počítí – jak původně zamýšlel – o jejich vzájemném vztahu.

Poptáváje se po Mariiných rodičích a po tom, jak trávili čas na venkově, po společnosti, s níž se stýkali, po výletech, jež podnikali, upravil Vít – tak aspoň měl za to – cestu tak dalece, že se po ní kárka rozhovoru pohybovala zvolna sice a co chvíli váznouc, ale přece tak, že nebezpečí vysmeknutí zdálo se býti odstraněno. Tisně však se nezbyl. Naopak bylo mu, že tíha situace přesunuje se čím dále tím více na něho, a trochu se již horšil na oba snoubence, že nepodnikají nejmenšího pokusu, aby jeho záměr usnadnili. Pak ho napadlo, že Synka dosud přímo vlastně ani neoslovil, a přičítaje této okolnosti nezdar svého počínání, obrátil se k němu s několika dotazy o jeho zaměstnání.

Sedě zpřímá, dr. Synek odpovídal chladně, korektně, mluvil tiše a odměřeně, velmi věcně, a pohlížeje Vítovi

do očí, patřil přece mimo, takže mu připamatoval nedáv-
ný Mariin úsměv v tak naléhavé době, že mu až vážla
slova na jazyku, a došlo až tam, že za každou Synkovou
větou shledával skrytý, útočný smysl. Nejtrapnější bylo,
že nechápal, proč ze všeho nakonec vyvěrá nepřátelství
k němu, k oteckému Mariinu příteli.

Sotva dospěli za několik málo vět konvenčního hovo-
ru, zaklesla Marie ruce, zaklesla je velmi ochable a pravila:

„Pročpak právě vy mně tak ztěžujete tuto chvíli? Vám,
starému příteli rodiny, nesluší přece nedbati situace, o je-
jíž podstatě jistě se neklamete.“

Přeřál hovor, rozpačit a zahanben, a dr. Synek zhroutil
se jako loutka v kout pohovky.

Nastala chvíle ticha.

„Nemyslete si,“ řekl pak stísněně Vít, „že jsem ne-
upřímný. Ale myslil jsem si, že nejlépe překonáte prchavý
spor, jestliže ho já neutrál zneutralizuji konvenčním ho-
vorem.“

„Nemluvíte pravdu,“ řekla Marie přísně. „Drahnou
chvíli už víte, že nejde o prchavý spor, nýbrž o náš roz-
chod.“

„O čím rozhod?“

„Můj s doktorem Synkem!“

Rázem pochopil, aniž věděl čím a jak, že projevila více,
než řekla slovy, a jemu, Vitovi, že zde přísluší místo zcela
jiné než místo nahodilého diváka. – Zmateně hleděl do
okna. Visela tam záclona z těžké neprůsvitné látky, vrou-
bíc je podél úzkými pruhy, i bylo mu pojednou, že jsou
to půle stroze svislé železné žaluzie, jež je nakonec, pomalu
se posunujíc, uzavře všechny tři v neprodyšný tmavý pro-
stor. Nábytek nabyt těžkého nerudného vzhledu jako ná-
bytek žalární kobky, filigrán zduřel v překážku pohybu
a dechu a zrcadla byla echem kormutlivých dálek.

Cítil, jak na něm spočívá fyzická tíže, a pochopiv, že
by se marně pokoušel zbýti se jí otřesem ramen, snažil se
svrcti jí slovy říka:

„Rozchod, pravíte? Z vás sotva kdo jest jeho příčinou.
A kdo jiný by jí býti mohl?“

„Vy to jste!“ řekl dr. Synek tiše, a když Vít k němu
obrátil hlavu, spatřil, jak sedí, svíraje natažené a sepaté
ruce koleno, a jak naň hledí široce rozevřenými očima,
s ústy nesemknutými ještě za větou, již pronesl. Zpřímá
a utkvěle zřela na Víta Marie, vyhýbajíc se jeho očím.
A hleděla jak posud nikdy.

Žertují? Slova tak vyzněla, zraky popíraly. Nežertují
tedy?

Jak by mohl rozchod zaviniti on? K Marii poutalo jej
přátelství tak loajální, že bránilo pouhé myšlence stavěti
se proti její vůli i pak, kdyby se rozhodla způsobem,
s nímž by nesouhlasil. Ačli by nešla slepě k své zkáze...
Ale zkázou věru nezdálo se mu její zasnoubení se Synkem,
kterého ani nemiloval, ani nenáviděl prostě proto, že ho
neznal. On původcem jejich rozchodu? On, jenž o tomto
zasnoubení s nikým posud slova nepromluvil? Či jeho
vztah k Marii, jehož bratrskost snad zneuznávali lidé, ale
jistě žádný z nich obou?

Ulevilo se mu, když se takto přesvědčil o své nevině.
Tu však, osvobozeně nabíraje dechu, aby promluvil,
uslyšel těžká Mariina slova:

„Jste to vy!“

„Já! Já! – Tak tedy k čertu mluvíte už některý! Proč prá-
vě já – a jak? Nechápete, jak nevkusné je toto žertování?“
zvolal dobře už věda, že jde o vše spíše než o žert.

Dr. Synek povstal a počal rozbíhavým hlasem neuraste-
nikovým, hlasem, jenž každé chvíle, zdálo se, selže nebo
se zlomí, zasípe či zavzlykne, a který přece dbá, aby zacho-
val klid a důstojnost, uboze a pokorně:

„Slečna Štorkanova sdělila mi dnes, že je třeba, aby-
chom se navždy rozloučili, protože moje žárlivost – – ne,
nemohu to říci, neřeknu to,“ zlomil svou větu, stoje jaksi
divně zkrouteně nad pohovkou, již křečovitě svíral, a na-

konec přece úspěv, že jeho roztěkané, bludné oči se zachytily kdesi na Vitových tazích. Ale netažte se, jak líto mu bylo těch očí. A přece ho nelitoval tak, jak zasloužil, ba pociťoval cosi škodolibosti podobného – snad škodolibost člověka, který ví, s ním že tak daleko to dospěti nemůže.

Marie povstala, nabrala k řeči, hlavu majíc pokleslou, ale nepromluvila.

„Ano,“ děl po chvíli dr. Synek, všecek vyvrácen, všecek ubohý, všecek kající, „sám jsem si vykopal hrob. Ano, hrob. – Sok... jste pro mne roveň smrti uštváním,“ vzkřikl hysterickým hlasem – a pak, po pomlce, zplna se k Vitovi obrátiv, hluboké rýhy od nozder k ústům a ukázněje rozechvěle ruce v stručná obchodnická gesta:

„A přece nemohu soka si netvořiti. Víím, že jste sokem nebyl a nemohl jím býti. Pravda. A přece jsem na vás žárlil, chtěl a musil žárliti. Já z vás soka učinil. Příčinil jsem se pilně o vás, jenž jste byl jediným mužem v její dosahu. A pak jste vešel mezi ni a mne vy – a přece ne vy. Kdosi vašich rysů a vaší povahy, ale uzpůsobený mé potřebě soka. Kdosi, kdo sice byl vámi, kdo však pouhým Mariiným přítelem už býti nedovedl. Kdosi, koho jsem znal ještě méně než vás, ale přítom kdosi, kdo pro mě byl konkrétnějším vás. Neboť uvěřil jsem v tuto vaši zlou karikaturu – a i ona uvěřila.“

Vít obrátil se k Marii se sardonickým úsměvem. Cítil převahu svého zdraví nad psychopatickou obrazivostí Synkovou. Ale úsměv pohasl, když uzřel přítelkyni.

Ruce majíc složený v klín nevěděla, kam patřiti rozšířenými zornicemi. Nepřirozenost, vyumělkovanost vztahu obou snoubenců hluboce Víta pobuřovala a nepřijemně dráždila. A přece cítil i on, že jest stržen spolu v dusné toto ovzduší, jež se pokladlo jako mrtvé moře, které nížádnou bouří a nikdy nebude již zmlazeno.

Jal se mluvití oteckými přízvuky, jemu samotnému ci-

zími. A jakoby na potvrzení svých protektorských citů uchoopil oba za ruce. Nebránili tomu. Její plná horká ruka, otřásaná konvulzemi, vyplňovala ruku jeho a bytelně se v ní zařídila, ruka Synkova, podlouhlá a úzká, ležela mrtvě a nehybně. Zapamatoval si ji nesmazatelně zrakem i hmatem.

Pojednou však zprotivil se mu i vlastní jeho hlas, i toto důvěrné zřetězení rukou, a aniž byl s to, aby změnil způsob, spád i otecký přízvuk řeči (a byly mu na obtíž stále víc a více), rozhodl se pustiti alespoň jejich ruce a učinil to se studem a zahanbeně.

Říkal jim, že je mu trapno mluvití před nimi oběma o svém přátelství k Marii, o němž by se nikdy nebyl nadal, že ho bude musiti kdy hájiti takovýmto způsobem. Jak může on, dr. Synek, uvěřiti v existenci něčeho, o čem sám praví, že jest toliko plodem jeho nervózního podráždění? Jak možno vůbec chvěti se před příšerami, jsme-li sami jejich tvůrci? (Tu vytáhl dr. Synek významně obočí.) A ona, Marie, která jej zná tak dlouho již – ona že by byla unikla jeho upřímnému přátelství a zapomněla na ně, na ně, jež bylo skutečností tolikráte usvědčenou – a vzdala se na milost svévolné fantaskní konstrukci? „Ach, Marie,“ pravil tak, že se až otřásl odporem, jako by se přistihl při licoměrnosti (ale ve skutečnosti mluvil upřímně a z přesvědčení), „ach, uvažte, nedopustila jste se touto záměnou vlastně prorady na svém dlouholetém příteli?“

„Mějte přece rozum,“ obrátil se k Synkovi, „a uvažte, zdali je možno, aby dva lidé, kteří spolu vyrostli a přivykli svěřovati si v dětství dětské lsti a v mládí svoje zmatky, kteří nepoznali ani kouzla, nadtož svodu samoty, uvažte, je-li možno, aby... Ne, toť směšné!“

Vtom ucítil, že její ruka nejprve jen dotkla se ruky jeho a potom prstíkem se dobývajíc v sevřenou pěst přiměla ji, že povolila, a lehce smáčkla její prsty. Přivřel na-

krátko oči a zmocnila se ho jakoby spirituální vidina, že to, co se právě děje, událo se kdysi kdesi v nejskrytějším koutku jeho mozku. A ač toto vidění, které vlastně bylo spíše jen chladným uvědoměním, trvalo jen mžik, pojala ho hrůza z pomýšlení, že by teď, této chvíle, měl Marii pohlédnouti v oči.

Stiskl jen krátce a ulekl se toho stisku, ale nesnažil se ruku vyprostít. Řekl Synkovi: „Nikdy nebylo důvěrnosti, krom důvěrnosti kamarádů, a stiskli-li jsme si ruce, věřte...“

Ani se nezarděl nad nízkostí toho, co praví, a Synek, maje vzhled člověka v mdlobách a patře před sebe – Vít byl si jist, že ani očním koutkem neuchýlil se od přímého pohledu –, řekl náhle chabě, tak chabě:

„A nyní? A nyní?“

Pustil její ruku. Utrhl svou. A instinktivně se obrátil k Marii. A tu byl její pohled zcela změněn: lest. Napřímila trup podivně vlnivým pohybem, jako by se vysvlékala ze svěřací kazajky – či tak nějak –, a Vít se slastí, kluzkou jaksi, patřil na její poprsí, zvednuvší se krátkým mocným vzdechem, a viděl je, jak ho nikdy posud nespátřil. Bylo mu, že jej zve a že mu slibuje, a viděl v červených mžitkách cosi svůdného a hříšného, aniž vznikl určitý obraz, aniž věděl co a jak. A přece jí řekl:

„Slečno Marie, tedy povězte přece! Vidíte, že už minul ošklivý, zlý sen?“

A ona odpověděla:

„Ano!“ a nachýlila se tak, že se přes něho dívala na dr. Synka, jemuž říkala do tváře slova, která patřila Vítovi:

„Ano, kupodivu, jak jsem jej měla ráda. Přišel jako muž, jenž ví, že mu nic nebude odepřeno, a jenž spoléhá tak pevně na své silné licní kosti. Jak jsem jej milovala zvláště od té chvíle, kdy zkřiviv rty, uvyklé cynickým vyznáním a pošeptnému sčítání kolon v hlavní knize, a přimhouřiv oči, naučené pozorně zíratí do zmatku na

burze a s vypočítanou únavou do zraků žen, pojal první podezření proti vám.“

„Proti vám,“ pokynula mu hlavou. A jak pokynula! Rychlým přepadem, v němž bylo – bože! – srozumění s ním.

„A tehdy,“ pokračovala, „poprvé vás objevil takovým, jakým nejste, jakým jste nebyl a nikdy nebudete, ale zato takovým, jakým vás od té chvíle míti chci – a mám.“

„Doktore Synku,“ vykřikla – ale pak mávla rukou. „Marno. On nikdy nepochopí, že jen velická láska k němu naučila mě milovati to, čeho není – a co přece jest, protože z něho jest.“

„Hleďte,“ řekl Synek, „je to zvláštní, nač tu umírám.“

A bez přechodu, bez pomlky:

„Nejsem nedělním dítětem. Od malička se dru, plahočím, ničeho se mi nedostalo, dokud jsem nad tím únavou téměř neklesal. Živil jsem četnou rodinu. Ještě velmi mlád. A smím říci, že tím, čím jsem, stal jsem se velikou pílí a nadáním. Ano, nestydím se chlubit se tím. – A vite, co je ku podivu? Že mi nikdy nestačily překážky kladené světem a lidmi. Bůhví jaká byla rozkoš v tom, vymýšleti k nim jiné a klásti je sám sobě. Štěstí lehce nabyté nepovažoval jsem za štěstí a každé blaho, kterého jsem kdy pocítil, hořklo mi touto výčitkou. Rozkotával jsem je. Úmyslně? Maní? Ať jakkoliv – moje ruce vězely ve všech mých bolestech a budou vězeti i v mé zkáze.“

„Tyto ruce,“ řekl a povznesl je k svým očím.

Podivné ruce: šlachovitý, příliš žilnatý hřbet a tvrdá dlaň, široká dole a rychle se zužující – a prsty, které z ní vyrůstaly, dlouhé, tenké, zvlněné a končící téměř hrotem.

„Mám je rád – tyto ruce,“ pravil churavě a zadíval se na Víta smutným úsměvem.

„Mám je rád,“ řekl hned nato velice tvrdě a příkře – a jeho zrak tál Víta nenávisť, která však už netoužila naplniti se činem.

„Ano, máte krásné ruce, jemné a mocné,“ pravila Marie povstavši s podivným úsměvem a postavivši se těsně před druhého.

„Ruce dr. Synka,“ řekla - a nachýlivši se náhle, přiložila dlaně svých vlastních na dlaně Vítovy a dravým náporem své malé síly ohnula mu prsty.

Dr. Synek díval se na tuto ošklivou hru lásky jako spoutaný odsouzenec. Bědné, bědné bylo toto sídlo neúnavné činnosti a velké energie. Bědné bylo ve své bezmoci a zvláště tím, jak jeho oči zmateně pátraly, kamže se poděla životní síla, chuť k podnikům, hlad po činu.

Trvalo hodnou chvíli, než postřehl Vít, že už drahně času mlčí bezedné ticho. Ale sotva toho postřehl, zhroutil se a rázem pochopil, že vskutku se bezedně černá. A ještě ošklivější bylo, že přesně rozpoznal, jakýže podíl na něm má každý ze tří: dr. Synek mlčel, že neměl už co říci, Vít přispíval němým a zděšeným úžasem, jenž se vyvalil z poznání ošklivosti těchto vztahů, a Marie - - vzešlo mu náhle, ona že hýčká, podporuje a udržuje svou vůli toto příšerné ticho, kterým jako by mrvila tupou svou lačnost. -

Vítovi bylo, že teď poprvé sobě uvědomuje tvary i místy předmětů v pokoji - i jevil se mu naráz důvěrně známým i nekonečně cizím. Bylo mu jako spáčí, jenž probudiv se, marně se dotazuje smyslu, jímž poznáváme čas, je-li ráno či večer. Hluk z ulice jako hluk neznámého světa, a s přízvukem idiotského údivu.

Nezpomínal, jak sem vešel ani jak dlouho prodlévá. Společenský vztah k oběma společníkům jevil se mu nepochopitelným a podivným.

Vtom uzřel nad sebou tvář. Ne - toho srozumění! Ne - té jistoty! Ne - toho hnusu! Či je ta tvář, kterou tak dobře zná?

„Marie! Marie!“

Nad tento obličej nezřel v životě nic vzdálenějšího, nic

nežnějšího, nic - ohyzdnějšího. Nad tento obličej nezřel v životě nic bližšího, nic výraznějšího, nic žádoucnějšího.

Co se přihodilo?

Zadíval se na své ruce. Jako by mu ani nepatřily! To spíše ona ruka po levici, šlachovitá, bledá a nehybná - ona po pravici, plná, křečovitě sebou pošubávající - jsou rukama Vítovýmá.

Ruce!

Ty ruce visící podél jeho těla ničím se neprovinily. Ale držel v nich dvě jiné, kterých nikdy nezapomene. Patří mu spíše než ruce jeho vlastní.

Ruce! - Vzpomíná: my, zrádci jeden druhému a spiklenci - vždy dva proti třetímu!

A pozoruje: mizí sám sobě, zmizev dříve i Synkovi, i Marii. Sám sobě je nyní také už jen tím, jímž jej stvořil Synek pro muka svá.

Už nedbají přítomnosti třetího.

„Marie!“ úpí.

„Víte!“ šeptá ona.

Třetí povstává a ke dveřím sune se jako stín. Jeho ruce mdlé visí. Teď stanul u dveří, zaštkal, lidsky zaštkal - a žebrácky vyšel. Toto zaštkání však vrátilo věci i oba zbylé tomu dni, jenž byl.

Do pozdního večera prochodil - nevěděl kudy. Často se zastavoval, protože přízračné ruce, komíhající divoce před jeho očima, snovaly zradu - jedny proti druhým a neštítíce se žádné zrádné sestavy. Hlasy, které slyšel vně, byly povědomé, ale odcizené - a hlas, který zněl vnitř, byl nový, a přece známý. Bylo mu, že hlas ten zní už po leta, ale že teprve nyní ho uslyšel. Hlas ten přetvářel minulost - a tím právě byl podivný -, kdežto do budoucnosti zněl neodolatelnými, byt šalebnými sliby. Jím odcizoval se sám sobě - a na své prosté přátelství k Marii počal pohlížeti

s pohrdavým úštěpkem, jako by se týkalo někoho třetího, k němuž pocituje téměř soustrast a jehož si neváží.

Připamatoval si její obličej, když se nad ním skláněla, a vzpomínka ta mrazila jeho krev, že se až srdce chopil – a přece jen shledával, že je mu příjemně a že se mu tak líbí.

Vzpomněl, jak se úkradkem zmocnila jeho ruky, jak mu zvrátila prsty – blesklo mu, jak bývalo čistě a cudně mezi nimi –, a tu si ji zhnusil, a přece byl váben, věda, že hnusem.

Došel domů, všimnul si, že okno jeho protějšího souseda, jindy co nejpečlivěji zavěšované, aby ani paprsek světla nezradil, ba zavěšované ještě dřívě, než se rozžala lampa, bylo dnes nezastřené, a jasně viděl desku stolu, kde hořela žárovka ověšená červenou látkou. Okolnost, že dnes poprvé se odhalil vnitřek onoho pokoje, byla tak mimořádná, že nemohla ujíti jeho pozornosti, jakmile jen z okna vyhlédl.

Červený závěs tlumil osvětlení místnosti, ponořené v hustý a těžký stín. Ale bílý kuželík světla, ostře ohraničený, padal na stolní desku a osvětloval ji i předměty na stole tak ostře, že v příkrých lomech světla a stínu vyhlížely jako věci vystavené na odív a naschvál ozařované umělou kombinací osvětlovacích těles.

Hustým šerem světnice pohyboval se hmotný stín. Chodil prudce sem a tam a pojednou usedl tak, že Vít téměř fyzicky pocítil prudkou náhlou jeho rozhodnutí. Seděl nehybně. Bylo viděti černou podložku, na níž se chladně bělal čtverec papíru, psací náčiní, jehož polev barvy cihlové se leskl, spodek vázy, zdobený hrubým a pestrým květinovým ornamentem, narovnaný stůček dopisů, těžce spočívající v tom osvětlení jako kamenná kostka, a jiný stůček brožur a knih.

Nad deskou zamihla se ruka. Uchopila péro. Pak druhá, přidržující papír. A ruka s perem poklesla a na chvíli

nehybněla. Potom, držíc v natažených prstech péro jako skalpel, jala se psáti táhlými a rozmyslnými, ale rychlými tahy a bylo, že písmenky spíše řeže, než by psala.

Vít se díval – a čím déle se díval, tím určitěji poznával ruku dr. Synka. Klam byl nemožný. Zapamatoval si ji přednedávnm nesmazatelně, když ji držel v ruce svojí. A nebylo druhé ruky, jež by se jí rovnala. Světlo lampy ji prudce zalévalo.

Energické tahy, jež vedla, znenáhla se lámaly a drobněly. Rozmach, s nímž počala psáti, tříštil se přestávkami, kdy nehybně, rozpačitě se zastavovala, kdy v prstech posunovala péro a hrbila hřbet.

Sledoval ji napjatě – a četl, co psala, třebaže neviděl slova a netoužil viděti. Tkvěl na ní pohledem, nespouštěje jí z očí, a pojednou, z ničeho nic, pojal k oběma rukám – levice časem pošklubla papírem, natočila ho, posunula – škodolibou nenávisť.

Tyto ruce, jejichž dlaně, hřbet a zápěstí chtěly určitěmu a pevnému rozhodnutí, ale tenkými prsty vzápětí s chorbou tvrdostí je sáply, vnukaly mu srovnání s temnou, svárlivou mocí, jež jsou v nás a nám nepřátelská, s posměchem láme v změt směšných gest to, co jsme chtěli míti rozhodným činem.

Toto však byly ruce doktora Synka, jemuž psaly rozsudek, a Vít věděl, že jsou to tytéž ruce, které onomu písaři tam připravily osud tak tragikomický, které pomalu a důkladně osud ten budovaly, nenávidějice své práce, a nemohouce přece konati nic jiného než právě ji.

Co to nyní bylo? Ruka, spěchající drobným, rozcupitaným tokem malých, hystericky vyčítavých písmenek, zastavila se náhle, nikoliv však k obvyklé své zastávce z nemohoucnosti a z rozpaků, nýbrž slídově, ostražitě, jako se zastavuje pelášící pronásledovaný zajíc, aby svým ro-zoumkem, panikou ohlodaným ze všech stran, sobě poradil, co činiti a kam se dáti.

Usmál se Vít, neboť pochopil, že ruka ho postřehla. Pochopil, že ruka ví, že je sledována.

Zastavila se, stiskla péro pevněji a pokoušela se znovu psátí protáhlým, kladeným, důstojným písmem. Ale marně! Průvod řádek na papíře, dodávající si vzhledu důstojné obřadnosti, vlácel za každou smyčkou uboze cinkající rolničku smutného šaška, aniž toho i jen tušil. Až posléze i sám onen průvod čárek a smyček pochopil marnost chtění a dobrovolně se rozpadl znovu v křepčící mumraj maškar. To jistě následovala za slovy výhružnými a zapřisahajícími taková, která vznášela sebeobžalobu, kydala hanu na pisatele, ždála odpuštění a škytavě se doprošovala slitování; to jistě za slovy, dokládajícími vážným, důstojným krokem píli, houževnatost, vytrvalost a pevnou sebevěru, poskakovaly pitvorně slavě vzdechy, přiznání bezmoci, a snad i ono osudné „jsem přese vše tvůj, čiň, co chceš“, hrob to lásky tak mnohé a kat oně hrdosti, bez níž není lidského života.

Péro nejenže ustávalo, narážejíc na nepřekonatelné překážky v písářově nitru; nyní dokonce již jen poskakovalo, kroužilo dlouho ve vzduchu, než se sneslo, aby vyhnídilo jednu, dvě, tři písmenky – nic více –, a pak už toliko zbaběle utíkalo na podložku a čmáralo tam bez ladu a skladu nesmyslné kresby, kterými, zdálo se, písáři opřádal trosky svých myšlenek.

Tu se Vítovi dr. Synka teskně zzelelo. Nepocítoval už ani pohrdání, ani nenávisti, ani škodolibosti, nýbrž trpný soucit pouze, a přiložil čelo na sklo a vpil se očima v červenou tmou písářova pokoje a myslil jen na onu tmou, spřádal v ni veškeren svůj cit a veškerou svou strast, téměř se v ni vmodlil, protože nastala chvíle, kdy počaly se vynořovati jiné obrazy, které se snažily odvésti jej od tohoto rozjímání. Pokoušely se o to s toužou surovostí, jakou vynakládá hanebník, snažící se bezbranného odvésti od člověka, u něhož hledal ochrany, a bijící jej do rukou, aby se pustil svého útočiště.

To vyvstávaly kypré představy Mariina těla, pátil žeh jejích očí, sváděl purpur rtů a dráždila ona kadeř, jež se jí svezla nad uchem té chvíle, kdy se sklonila, spočinuvši na něm div ne celým tělem.

A pojednou viděl ji jakoby v jejím pokoji, vzdanou podivnému víru, tak jako člověka, jenž se náhle rozhodl rychle odejít a v divém shonu shledává šatstvo. Viděl ji, kterak zmateně, a přece plánovitě pobíhá tam a sem, obléká rukavice, nasazuje klobouk – křivo ovšem – a v spěchu obléká žaket, jak stanula u dveří a ještě jednou se ohlíží, nezapomněla-li něco, a jako by zachytil rychlý pohled její, v němž bylo temné odhodlání a jenž úzkostlivě: „Nepřijdu pozdě?“ – A pak se ho zmocnila představa, kterak Marie na ulici shání drožku a kterak, dříve než usedla, zatímco už vůz se dal do pohybu, volá ulici a číslo.

A ruka v protějším okně, tak jako by tušila úklad a jako by i ona bála se, že zmešká, rozběhla se náhle nepřetržitým kvapem, sypajíc drobně psané větičky, jednu za druhou, jednu po druhé – a Vít věděl už, co tam stojí: to bylo Synkovo loučení – ach, a bůhví proč: Vít připomněl si zrak koně, jenž padl v poli a který nohou hrabe jakoby lhostejně, patře na člověka, jenž zamířil revolverem na jeho hlavu.

A tu teprve pochopil, jakou hru to hrál. Nu ano, jak jinak: Synkova ruka jej spatřila, ví o něm, o něm, jež nešťastník učinil svým osudem a jenž nyní jest jedinou záchranou v bídě a nouzi.

Té ironie! Vždyť věděl, že Synek zplihle doufá, že právě on, Vít, to bude, jenž vrazí v kritické chvíli do šerého pokoje písářova volaje: „Klamem a nátlakem můry bylo, co jsme zažili dnes odpoledne. Pravda je jiná – a život kvete!“

Tu ruka, pošilhávající přes všechen chvat do okna Vítova s výrazem nevýslovně smutným, ale i nadějným, roz-

vířila Vítovo nervstvo v ulekaný pospěch a nesmírné rozrušení se ho zmocnilo.

A když konečně pisař dlouhým smykem zhotovil svůj podpis, hlava jeho sklesla, sklesla do rukou složených na desce stolní – a byla to věru hlava Synkova.

Vít neodolal a neznámou silou štván utíkal ze schodů, aby ho zachránil, hotov zachrániti i lži a přesto, že zuřil proti své slabosti i proti sokovi, podlehnuvšímu tak po muším.

Ale vpůli schodů mihla se mu představa vlajících vlasů Mariiných, ana pádí, aby překazila jeho úmysl, a tvrdé sobectví bylo v ní, sobectví tak tvrdé, že se o ně roztržiti musil i soucit s vlastní krví. Nenáviděl její zrady, na očích jen prostou záchranu člověka máje, ale přese všechnu nenávisť chvěl se, aby bylo dáno i zachrániti ubožáka, i neztratiti proto její lásky.

Tak vyrazil na ulici a střetl se se spěchající, určenu ženou.

Chytila jej za rameno a ukázavši k osvětlenému oknu: „Tam k tomu umrlčímu světlu spěcháte? Uhodla jsem? Tušila dobře?“

„Musím, musím,“ koktal jat hrůzou z představy toho, co se za oním oknem v příští chvíli udá, „není příznaku tak milostného, aby vyvážil prostý lidský život!“

A ona: „Ne, Víte, naopak: není života, hodného toho slova, couvá-li před přízraky, jež sám vyvolal.“

„Pusťte mě!“ vzkřikl.

Ale ona zavěšila se tím těsněji na Vítovu šíji a šeptala:

„Ale pomysl, třeba zprvu děsil, je sladší nad skutečnost; jen věříš-li, že váží víc než ona.“

Zhrozil se a omámen dal se vésti nazpět do svého pokoje.

V protějším okně ještě hořelo malé světlo žárovky a kuželík jeho záře padal na bledou tvář.

Když se byl mokvajícím nocí dopotácel domů, usedl ke kamnům, v nichž skomíravě dohořívalo, nachýlil se a odřikával v duchu, vysunuje prst za prstem:

Poprvé tedy dopoledne na burze. Čert aby vzal jeho impresionismus! Kdo mu včera našeptal, aby se dal strhnouti burzovní mírovou náladou do té míry, že i starý Schlesinger, otrlý maklěř, kolikráte mu zatahal za rukáv, otecky domlouvaje: „Myslej na zejtrěk, es kippt um! Bylo by škoda takového fešáka.“ Ne! Kupoval jak ovce, a dokonce se na Schlesingra obořil, na toho Schlesingra, který to s ním dobře myslil. Snad litoval v duchu prožluklého blázna, ješitného nešiky, jenž se jednoho dne octl se svými úsporečkami mezi těmi, „co si tady chtěj spálit prsty. Potřebujou to dělat! Potřebujou Stadtpelz! Bejt já takový mladý frajer, myslej, že bych neuložil kůstek, co chci, bez lakýrek a bez šambrů? Dou!“ – Kdyby byl šel! Ale potácel se jako janek, hrál emfaticky („žít se musí emfaticky,“ říkal, „když už tak už“; a starý Schlesinger: „Was Sie mit ihrer Emphase erleben werden!“) – a dožil se. Jeho deset tisíc vzal za dopoledne ďas – a krom toho má na krku za třicet tisíc bezcenných papírů. Pangrot.

Podruhé dva dopisy v poledne: Ředitelství, ač napínalo svou trpělivost do krajnosti, nedočkavši se nápravy, pokud jde o plnění jeho úředních povinností, a zvěděvši nadto, že příčinou jeho nápadného ochabnutí jsou jistě